

2) PRINCÍP ÚCTY K ĽUDSKÉMU ŽIVOTU.

... alebo o práve vlastniť seba, svoj život a o dehumanizácii ľudí a jej nebezpečenstve.

BOŽIE SLOVO:

(Mt 5, 21-22)

Čítanie zo sv. evanjelia podľa Matúša: *Počuli ste, že otcom bolo povedané: "Nezabiješ!" Kto by teda zabil, pôjde pred súd. ²² No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Kto svojmu bratovi povie: "Hlupák," pôjde pred veľradu. A kto mu povie: "Ty bohapustý blázon," pôjde do pekelného ohňa. Počuli sme Božie slovo.*

KATECHÉZKA

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č.)

Dnes pokračujeme v našej púti sociálnou náukou Cirkvi jej druhým princípom a tým je princíp úcty k ľudskému životu. Robert P. Maloney, C.M., ho stručne charakterizuje takto: „Každá osoba od momentu počatia až do prirodzenej smrti má prirodzenú dôstojnosť a právo žiť zhodne s touto dôstojnosťou. Ľudský život v každej etape rozvoja a slabnutia je cenný a preto hodný ochrany a úcty. Je vždy hriechom priamo útočiť na nevinný ľudský život. Katolícka tradícia chápe posvätnosť ľudského života ako súčasť pohľadu na spravodlivú a prospešnú spoločnosť.“

V pozadí tohto princípu – a vôbec, celej sociálnej náuky Cirkvi i myšlienky slobody a dôstojnosti ľudskej osoby, je jeden na prvý pohľad nie úplne viditeľný princíp a ním je právo na *osobné vlastníctvo*. A prvou vecou, ktorú človek má a musí vlastniť, ak má byť slobodným a má byť ctená jeho dôstojnosť, je *on sám a jeho vlastný život*. Otrok nie je slobodný – pretože on sám je vlastnený svojim pánom a podobne jeho život je majetkom jeho pána. Oslobodenie znamená, že nadobúda právo *vlastniť* seba a svoj život a slobodne so sebou samým nakladať.

Aby mohol človek svoju slobodu žiť aj *prakticky*, potrebuje vlastniť nielen seba, ale aj majetok nevyhnutný na svoj život a prácu. Ak by ho nemal, bol by závislý na tom, kto mu ho poskytuje a teda v praxi by bol zase neslobodný. Preto aj súkromné vlastníctvo majetku je podmienkou toho, aby mohla byť v praxi uskutočňovaná sloboda a teda aj ctená dôstojnosť ľudskej osoby. Vražda je vo svojej podstate krádež života, ktorý patrí inému človeku – podobne ako zotročenie je krádežou jeho slobody a podobá sa krádeži jeho majetku, ktorý je podmienkou života aj slobody.

Kompendium sociálnej náuky Cirkvi k tomuto hovorí: „Prvým právom, ktoré musí byť uvedené v tomto zozname, je právo na život od počatia až po prirodzenú smrť, ktoré podmieňuje uplatňovanie každého iného práva“ (KSNK 155) – pretože ťažko sa budete tešiť ostatným právam, keď ste mŕtvi, že? Naň potom nadväzujú ostatné ľudské práva, ako ich vypočítava encyklika *Centesimus annus*: „Právo žiť v jednotnej rodine a v mravnom prostredí, ktoré je priaznivé pre rozvoj vlastnej osobnosti; právo na rozvoj vlastnej inteligencie a slobody v hľadaní a poznávaní pravdy; právo podieľať sa prácou na sprístupňovaní bohatstva zeme, a tak zarábať na vlastné živobytie i živobytie svojich blízkych; právo slobodne zakladať rodinu, prijať a vychovávať deti pri zodpovednom používaní sexuality. Prameňom a syntézou týchto práv je v istom zmysle náboženská sloboda ponímaná ako právo žiť v pravde vlastnej viery a v zhode s transcendentnou dôstojnosťou vlastnej osoby“ (KSNK 155). Všetky tieto práva sú už len uskutočňovaním práva na život a na vlastníctvo samého seba.

Tu je dobré pristaviť sa pri jednej z tém, o ktorej spomenutý bod Kompendia hovorí, že právo na život „predovšetkým zahŕňa v sebe nepripustnosť akejkoľvek formy vyvolaného potratu a eutanázie.“ Ako katolíci sme zo strany nekatolíkov často vnímaní ako tí, čo sú proti potratom, niekedy označovaných ľubivým názvom „reprodukčné práva“ – a práve tento vymyslený a nelogický názov (pretože vražda dieťaťa je presný opak reprodukcie) nám pomôže pochopiť jednu dôležitú vec!

Ísť zabiť iného človeka s tým, že však „je to dobrý človek, taký ako ja, otec rodiny, manžel, nevinný, a ja ho teraz zabijem“ – to neznie dobre, že? Hovorí sa, že človek nedokáže žiť s pocitom a vedomím toho, že je *zlý človek*. Keď robíme nejaké zlo, potrebujeme si ho nejakým ospravedlniť, nejakým presvedčiť samých seba, že to, čo robíme, nie je zlé. A ako nás poučia vedci, jedným z najstarších a najrozšírejších spôsobov, ako ospravedlniť zabíjanie iných, je ich *dehumanizácia*. Alebo povedané po slovensky: presvedčenie, že v skutočnosti nie sú ľudia, alebo aspoň nie úplne ľudia, určite nie takí istí, ako my. Nacisti takto *dehumanizovali* Židov, vyhlasovali ich za *podľudí*, za nejaké spotvorené karikatúry skutočných ľudí. Dnes zase ruský prezident úplne podobne označuje za *podľudí* Ukrajincov, nálepkuje ich ako *fašistov, narkomanov...* A tak už nezabíjame ľudí, ale len akýchsi nám nepodobných *tvorov*, *zlých imperialistov* alebo *fašistov*, v armáde hovoríme o *živej sile* a *mäkkých cieľoch* alebo, áno, len akýsi *plod*, *zhluk buniek* kdesi v tele ženy. Všetky tieto slová a pojmy nás majú chrániť pred krutou pravdou: *zabíjam skutočného, živého, citiaceho človeka, rovnakého, ako som ja*. Tento mechanizmus sa prenáša aj na samotný proces *zabíjania*: hovoríme o *likvidácii, odstránení, eliminácii*, dokonca o akomsi *vágnom prerušení tehotenstva* (ani nie *ukončení*, akoby po potrate bolo možné pokračovať a vraždené dieťa mohlo ďalej pokračovať v žití svojho života). Podobne pri *krádeži* sa hneď inak cítime, keď len *vyvlastňujeme a znárodňujeme* alebo sa len nejakým *odškodňujeme* či niečo podobné – a nie že iba prasto a sprosto *kradneme*.

Ježiš v úvodnom úryvku stavia podobné konanie právom na úroveň vraždy. Dehumanizácia druhého človeka, jeho onálepkovanie ako *hlupáka, bezbožníka, blázna, ... fašistu, imperialistu, rasistu, bolševika, devianta, ...* všetko toto je už prvý krok k vražde tohto vlastne už ani nie-človeka. Preto je takéto konanie veľmi vážne a musíme si naň dávať pozor u seba, ale aj v spoločnosti!

NA ZAMYSLENIE:

Máte niekedy pocit, že ako katolíci a Cirkev stále len proti čomusi sme? Tu proti potratom, tam proti eutanázii, a zase hentam proti predmanželskému sexu... Naozaj stále len proti niečomu bojujeme?

V skutočnosti pravdou je presný opak: My sme *za* niečo. Za život. Tak, ako to nesie v názve aj podujatie *Pochod za život*.

Právo na život, ak je naozaj vrodené a na ľudoch nezávislé základné ľudské právo, alebo je absolútne, alebo nie je vôbec. Ak je to naozaj základné a vrodené ľudské právo, potom naozaj nikto nemá právo ani moc ho akokoľvek obmedzovať či rušiť. Preto ak povieme, že človek môže byť legálne zavraždený (sú krajiny, kde to tak je) ešte sekundu pred narodením, ale už nie sekundu po svojom narodení... alebo z dôvodu nejakého postihnutia (ako tomu hovoríme), alebo kvôli veku... – čím sa toto líši od podobného rozhodnutia, že niekto môže byť rovnako legálne zabitý pretože je Žid alebo černocho? Ak môže byť niekto legálne zabitý v jednom období svojho života – prečo potom nie aj hocikedy inokedy?

Ešte vážnejšie je, že týmto spôsobom dochádza možno k nie až tak viditeľnej ale zato skutočnej *dehumanizácii* človeka. Človek už nie je Boží tvor. Život už nie je posvätný. Dobudúca je to vlastne už len akosi *z milosti štátu*, že niekto smie žiť – a ten istý štát môže rovnako legálne *nariadiť smrť* napríklad chorého človeka v nemocnici, lebo úradníci usúdili, že daný život už nie je hodný toho, aby bol žitý a dotýčaný človek liečený. Boli sme už svedkami podobných vecí!

Ak teda ako kresťania a katolíci bojujeme za *ľudský život*, v každej jeho etape a podobe, ak bojujeme proti všetkým týmto snahám cez *redefiníciu* pojmov a nahrádzanie slov *dehumanizovať* ľudskú osobu, bojujeme o čosi podstatné, zásadné, o jeden zo základov samej našej civilizácie, bez ktorého už viac nedokáže byť tým, čím je!

OTÁZKY:

< Nálepkovanie iných ľudí – nestáva sa to aj nám? Že sami pred sebou dehumanizujeme iných tým, že ich degradujeme na hlupákov, idiotov, zvrhlíkov a pod.? Ako to ovplyvňuje náš postoj k týmto ľuďom, naše vnímanie týchto ľudí, lásku a úctu k nim ako k ľudským bytostiam? Vnímame podobné trendy aj v okolí, v spoločnosti? Ako sa k tomu stavíme? Čo s tým urobíme? >